

Летуновська Н.С.,
к.е.н, асистент кафедри маркетингу та УІД
Шевлюга О.Г.,
к.е.н., асистент кафедри маркетингу та УІД

Оцінювання інноваційної активності країн Прибалтики, Казахстану та України на основі показників та рейтингів

У теперішній час перехід на суто інноваційний шлях розвитку є одним з найбільш складних та важливих викликів для країн світу. З цих позицій було б цікаво проаналізувати фактичні кроки пострадянських країн в напрямку інноваційних зрушень. «Пострадянський простір» – популярне журналістське кліше для позначення 15 країн, що раніше входили до Радянського Союзу та стали незалежними під час розпаду СРСР. Проаналізуємо стан інноваційного розвитку деяких країн цього регіону, зважаючи на можливість використання їх як позитивного прикладу реалізації політики в інновацій сфері.

Питання інноваційної активності країн, а також показників їх інноваційного розвитку порушені в працях таких науковців, як: Васіна А.Ю. [1], Ковпак Е.О., Тітомир О.С. [2], Кубатко О.В., Омельяненко Ю.О. [3], Тарасюк М.В., Малярчук О.В. [4], Сигида Л.О., Сагер Л.Ю., Гришова І. [5], Страдіня С.А. [6], Шостак Л.В. [7] та інші.

Метою дослідження є аналіз позицій Естонії, Латвії, Литви, Казахстану в рейтингах інноваційної активності для використання досвіду цих країн у реаліях розвитку економіки України.

За результатами щорічного рейтингу інноваційних країн ЄС у 2016 р. 14-е місце належить Естонії, яка відноситься до категорії «помірних інноваторів» згідно інноваційного табло держав членів ЄС, але в цілому країна є лідером інноваційного зростання, адже показує найкращі показники інноваційного розвитку серед країн групи послідовників. Зокрема, Естонію можна виділити за дуже сприятливими умовами фінансування для інвесторів. За цим показником вона займає друге місце після Фінляндії серед держав ЄС. У 2018 р. Естонію визнали найбільш «західною» серед пострадянських країн [8]. У рейтингу американських експертів держава набрала 93 бали із 100 можливих. При складанні цього рейтингу враховувалися політична, економічна, юридична та культурна ситуація і спосіб життя. Фактично в Естонії панує епоха цифрового існування. Естонія є прикладом того, що може статися, якщо країна повністю відмовиться від аналогових систем і перейде в онлайн-режим. Онлайн-системи

Естонії щорічно додають по 2% до ВВП. Для прикладу, при народженні кожен громадянин отримує унікальний 11-значний номер – цифровий ідентифікатор, який необхідний практично в кожному аспекті повсякденного життя. У 2000 р. у країні вийшов закон, який прирівняв цифрові підписи до рукописних. Уже в 2005 р. естонці стали першою нацією, що змогла голосувати на виборах через Інтернет. У 2017 р. Естонія у рейтингу країн ЄС за рівнем розвитку технологій увійшла у топ-10 [9, 10]. Зараз для естонців усі цифрові зручності сприймаються як щось звичне, але після розпаду Радянського Союзу економіка країни була в дуже скрутному становищі (до речі, Україна після розпаду СРСР була 8-ою економікою в світі і найкращою за рейтингом). Такі низькі позиції дали Естонії поштовх – довелося розпочинати все з нуля. Оскільки у естонців ніколи не було чекових книжок, то вони пропустили «паперовий» етап і одразу перейшли до випуску банківських карток – вони не лише зекономили, але й швидше перейшли до онлайн-режиму. Доцільно сказати про один важливий обмежувальний фактор країни – її розмір. Населення Естонії складає 1,3 млн чол., а для того, щоб краще розкрити технологічний потенціал та прискорити економічне зростання необхідно, щоб естонською цифровою системою користувалося більше учасників ринку. Оскільки холодний клімат Естонії є малопривабливим для іммігрантів, уряд країни вигадав незвичайний спосіб вирішення проблеми. У 2013 р. інформаційне управління країни висунуло ціль, що до 2025 р. населення Естонії має зрости до 10 млн чол. Виникла ідея цифрового громадянства (проект «e-residency»). Особи, які отримали таке громадянство, можуть віддалено проводити операції в Європі і працювати в євро. Перші посвідчення цифрового громадянства Естонії з'явилися у 2014 р. Цифрові громадяни можуть реєструвати компанії в Естонії незалежно від свого фактичного місця перебування. Цим вони автоматично отримують можливість виходу на європейський ринок. На даний момент в Естонії зареєстровано близько 33 тис. цифрових громадян із 154 держав світу, при чому приблизно 5 тис. відкрили в країні свою компанію. У середньому кожна з цих компаній витрачає 55 євро в місяць на бухгалтерію та діловодство в Естонії. Іноземці не сплачують податок на прибуток, якщо реінвестують дивіденди в економіку. Поблажливість до бізнесу пояснюється тим, що фінансові ресурси Естонія збирається заробляти за схемою: іноземні громадяни створюють компанії та ведуть справи через місцеві банки, а ті за їх кошти кредитують свої підприємства під мінімальні відсотки. Кошти з віртуальних інвестицій можуть бути використані на реальні соціально-

економічні потреби – ремонт доріг, забезпечення лікарень, освітніх установ тощо. За останніми даними країна отримала на стартапах більше мільярда євро. У перерахунку на кожного громадянина естонці отримали майже 900 дол. інвестицій. Разом зі зростанням кількості цифрових громадян зростає і кількість бізнес-послуг, що пропонуються в Естонії. Майже половина підприємств Естонії станом на 2016 р. є інноваційними, при цьому найбільш активно здійснювали інноваційну діяльність суб'єкти господарювання сфери промисловості, зокрема на 1650 підприємствах була оновлена технологія [11]. Крім того, Естонія розвивається не лише в сфері прикладних технологій, але і в соціальному аспекті, наприклад, у 2013 р. Таллін став першим у світі крупним містом, у якому громадський транспорт зробили безкоштовним для всіх жителів [12-14].

Інновації – це найбільш популярна сфера, у яку готові інвестувати також близько 46% підприємств Литви. Населення Литви складає всього 2,8 млн чол. Незважаючи на це, країна входить у п'ятірку європейських країн за обсягами краудфандингу та кількістю проєктів, що залучали інвестиції через ICO (краудсейл) (від. англ. initial coin offering – «первинна пропозиція монет») – одна з форм краудфандингу, форма залучення інвестицій у вигляді продажу інвесторам фіксованої кількості нових одиниць криптовалюти, які отримані в ході разової чи прискореної емісії. Цей спосіб залучення фінансових ресурсів значно дешевший, ніж традиційне IPO, так як немає необхідності дотримання формальностей, що зв'язані з виходом на біржу, але він і більш ризиковий для інвесторів, адже у випадку ICO спиратися можна лише на репутацію засновників певного проєкту. У 2017 р. майже 10% усіх ресурсів, що були залучені через публічні продажі токенів – цифрових ключів, які дають можливість пройти ідентифікацію, відправилися саме в Литву. Бурхливому зростанню криптовалютної галузі в Литві сприяє швидкий інтернет та сприятливий законодавчий клімат [15]. З січня 2017 р. у країні введений у дію закон «Про положення іноземців». У першу чергу закон стосується спрощення працевлаштування осіб у інноваційних компаніях, де відчувається брак висококваліфікованих спеціалістів. Необхідно зазначити, що для працевлаштування в Литві не потрібен навіть диплом. У лютому 2017 р. Литва запустила спеціальні візи, які дають можливість стартапам, що засновані за межами ЄС, працювати на її території на тих же правах, що і для місцевих підприємців. Ініціатором таких рішень стала організація Startup Lithuania. Уряд Литви поступово займається спрощенням процедури працевлаштування для іноземців. Країна зацікавлена в IT-спеціалістах та компаніях для покращання

бізнес-клімату. За даними Інвестиційного агентства Литви, у 2017 р. на 43% збільшилася кількість нових стартапів у країні [16]. Більше половини з них пропонують послуги цифрових платежів. Для стартапів ця країна надає такі переваги, як гнучка банківська система, достатньо ліберальне законодавство, легкий доступ до ринку ЄС. Серед найбільш відомих стартапів Литви сервіс відслідковування громадського транспорту Trafi, платформа для зв'язку замовника з веб-розробником TrackDuck, яка дає можливість візуально коментувати веб-сайти та зображення (команда цього проекту працює в двох країнах – Білорусі та Литві), сайт для обміну уживаного одягу Vinted, на якому вже зареєстровані більше 11 млн користувачів та ін. Здебільшого стартапи залучають ресурси британських, німецьких, американських інвесторів. У 2016 р. у Вільнюсі відкрився технопарк, найбільший у Скандинавії та країнах Балтії. Головна подія року для стартапів – щорічний ярмарок Login, який, наприклад, у 2017 р. зібрав більше 2 тис. учасників. У великих містах Литви для підприємців доступні коворкінги та приміщення для роботи. Наприклад, Hub у столиці країни або Talent Garden у Каунасі. У країні діють стартап-акселератори StartHighway та Startup.lt [17]. У теперішній час основним напрямком у діяльності з покращання інвестиційного клімату Литви є вдосконалення правової бази. Інвестиційне агентство Литви постійно здійснює моніторинг інвестиційного клімату країни, виявляючи можливі проблемні місця у законодавстві, та пропонує шляхи їх усунення. З метою підвищення інвестиційної привабливості Литви було збільшено кількість вільних економічних зон (ВЕЗ) до семи. Вони розташовані в економічних центрах країни та пропонують вигідні умови для розвитку бізнесу, розвинену інфраструктуру, послуги та податкові пільги. У 2017 р. до списку найкращих ВЕЗ світу увійшла Клайпедська ВЕЗ Литви, на території якої діє 120 компаній з іноземним капіталом, зокрема найбільший у світі виробник гранул Indorama (Таїланд) та друга за виробництвом палет у Європі компанія NEO Group. Ця ВЕЗ отримала також нагороду за внесок у національну економіку, так як підприємствами в її складі виробляється майже 2,5% ВВП Литви. Також суб'єктами господарювання цієї ВЕЗ забезпечується близько 3% експорту країни. У переліку кращих відмічена і Каунаська ВЕЗ, 85% компанії якої мають статус SME (дрібний та середній бізнес) [18-20].

Оцінили по достоїнствах і ВЕЗ північного сусіда Литви Латвії. Так, у категорії логістики високу оцінку отримав Вільний порт Вентспілс. А, наприклад, Резекненська вільна економічна зона потрапила в категорію регіонів, що швидко розвиваються, і це завдяки одному

інвестору: NewFuels інвестувало в розвиток 11,3 млн євро, збільшивши обсяги виробництва деревних гранул на 94%. Незважаючи на це, у рейтингу конкурентоспроможності Латвія отримала передостаннє місце серед країн регіону Балтійського моря. Утім, за останні роки Латвія покращила свої показники, спростивши процедуру створення підприємств, надавши можливість подавати заявки на реєстрацію суб'єкта господарювання та податку на додану вартість у Комерційний реєстр одночасно. У країні істотно спрощений процес отримання дозволу на будівництво. Латвія покращила свою кредитну інформаційну систему шляхом прийняття нового закону, що регулює державний кредитний реєстр, та спростила здійснення зовнішньоторговельної діяльності, зменшивши кількість документів, необхідних для імпорту. Фінансова підтримка ж держави доступна підприємцям в основному через реалізацію конкретних проєктів, які співфінансуються з фондів ЄС. Поки що спеціальних інструментів підтримки не багато та використовуються вони здебільшого для допомоги малим та мікропідприємствам, які розглядають як один із способів вирішення проблеми безробіття. Майже кожен рік держава виплачує фермерам додатково до прямих субсидій ЄС компенсації за збиток від несприятливих погодних умов. Крім того, Міністерством - розвитку була розроблена нова стратегія під назвою «процес POLARIS» – сукупність цілеспрямованих дій по залученню прямих іноземних інвестицій у країну [6, 21].

Цікавим прикладом для України може слугувати Казахстан – країна-лідер у сфері впровадження інновацій серед країн Центральної і Південної Азії. Після виходу зі складу СРСР експортний потенціал Казахстану мав чітко виражену сировинну орієнтацію та формувався за рахунок паливного та металургійного комплексу (у структурі експорту переважала нафта та нафтопродукти, чорні та кольорові метали, руди, зернові культури). Ця ситуація дуже схожа на сучасну Україну, експорт якої є сировинно орієнтованим. Крім того, у 2017 р. сировинний експорт навіть збільшився (в основному, експортують чорні метали, зернові культури, руди та шлаки). У 2017 р. серед 30 854 підприємств різної сфери діяльності лише 9,6% здійснювали інновації (враховано різні види інновацій – продуктові, процесні, організаційні, маркетингові). Розуміючи безперспективність такого стану справ, керівництво Казахстану сформувало свої пріоритети щодо подальшого розвитку економіки. Перш за все, значну увагу вирішено було приділити побудові інноваційної інфраструктури. На сьогодні Казахстаном поставлена ціль увійти у 30-ку найбільш розвинених країн світу. Для цього держава цілеспрямовано виконує спеціально

розроблений «План націй – 100 конкретних кроків», 60 з яких уже виконані. Інші кроки мають в основному довгостроковий характер та виконуються поступово. Казахстан став першою країною серед колишніх держав СРСР, який був обраний для проведення у 2017 р. Всесвітньої спеціалізованої виставки-символу індустріалізації «Експо», яка є відкритим майданчиком для демонстрації технічних і технологічних досягнень. За результатами 2017 р. зростання ВВП у країні склало 4%, а промислового виробництва – більше ніж 7% [22, 23].

Україна від СРСР успадкувала значний науково-технічний потенціал, але на сьогодні залишаючись серед світових лідерів у таких напрямках фундаментальної науки, як фізика, математика, інформатика, хімія тощо та володіючи істотними напрацюваннями та розробками у сфері лазерної, кріогенної техніки, програмних продуктів, засобів зв'язку і телекомунікацій, експортує лише близько 0,1% високотехнологічної продукції на світовому ринку. Хоча в Україні багато прикладів успішних стартапів, але державою не ведеться їх офіційний облік. Хоча за підрахунками фахівців у сфері залучення інвестицій ринок вітчизняних стартапів щорічно поповнюється 300-400 стартапами. Однак лише 20-40 проектів виживають та перманентно вдосконалюються. Крім того, в країні успішно діють низка бізнес-акселераторів, ціллю яких є пошук та комерціалізація нових технологій та розробок. WannaBiz (одеський бізнес-інкубатор, який відомий своїм підрозділом «Школа стартаперів»), Harry Farm (перший бізнес-інкубатор в Україні), iHUB (достатньо новий інкубатор, є складовою частиною міжнародної мережі Seed Forum, яка працює більше ніж у 40 країнах світу), EastLabs (стартап акселератор, засновником якого є В. Пінчук), GrowthUP (перший український інкубатор), Polytesco (бізнес-інкубатор для спеціалістів у сфері IT-технологій, що створений на базі НТУ «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»), Founder Institute (інкубатор зі штаб-квартирою в Кремнієвій Долині (США) [24]. Згідно даних Startup Ranking, Україна на 42-ому місці серед країн світу із загальною кількістю стартапів – 216 штук у 2018 р. (за цими даними випереджає прибалтійські країни – Естонію з її 147 стартапами, Литву (112), Латвію (69)) [25].

Законодавство України в цілому недостатньо пристосоване для регулювання діяльності у сфері реалізації стартапів. Є необхідність у законодавчому визначенні поняття «стартап», розробленні заходів щодо захисту інтелектуальної власності. На державному рівні Прем'єр-міністр України В. Гройсман анонсував створення у 2018 р.

Фонду підтримки стартапів [26]. У червні 2017 р. Кабінетом міністрів був запущений конкурс стартапів з призовим фондом у 1,5 млн грн. Запроваджуються конкурси стартапів на базі державних університетів, наприклад, НТУУ «КПІ», НУ «Львівська політехніка», а також конкурси за приватної ініціативи, як-то щорічний конкурс стартапів, що спеціалізуються на інженерії, проектно-конструкторській діяльності та розробленні хардверних девайсів Vernadsky Challenge.

В Україні з 2005 р. існуючі суб'єкти господарювання у рамках ВЕЗ здійснюють свою діяльність за загальними правилами оподаткування та не мають жодних специфічних преференцій. Станом на 2017 р. 75% країн світу мають успішний досвід створення спеціальних економічних зон, зокрема до лідерів серед СЕЗ входить зона Technology Park SEZ у Казахстані. Найбільш розповсюдженим інструментом підвищення економічної привабливості СЕЗ є податковий пільги. При чому розміри пільг коливаються у межах 50-100% податку на прибуток, ПДВ, земельний податок, амортизаційні виплати, витрати на НДДКР тощо. На рис. 1 проаналізовані розміри податкових пільг у СЕЗ колишніх країн СРСР. В Україні з 2013 р. ініційовано створення понад 30 індустріальних парків, з яких 29 включено до Реєстру індустріальних парків. Станом на лютий 2018 р. також функціонує 8 парків, які не включені до Реєстру [27].

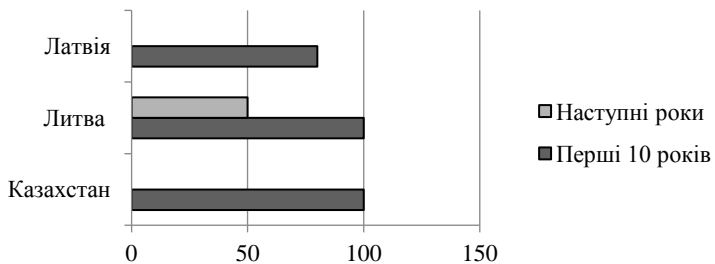

Рис. 1 – Розміри податкових пільг у рамках ВЕЗ Латвії, Литви та Казахстану, % [28]

Згідно опитування респондентів, основними стимулами, що сприятимуть розвитку нових компаній, є державні гранти та замовлення (24% опитаних), пільги в оподаткуванні (20%), субсидії з метою відшкодування частини вартості підготовки та підвищення

кваліфікації працівників (17%), субсидії з метою відшкодування витрат на організацію бізнесу (15%), інші пільги (8%).

Здебільшого про інновації говорять в контексті нових технологій, але часто вони можуть навіть не включати в себе такі технології. Наприклад, свого часу концепція самообслуговування Mc'Donalds була інноваційною, але не містила в собі новітніх розробок. Серед таких прикладів шведський виробник меблів Ikea, один з найдешевших і найбільш популярних авіаперевізників США Southwest Airlines. У першу чергу, вони мають особливі бізнес-моделі, що, як показує досвід, приносять навіть більші прибутки, ніж інновації продуктів чи окремих процесів. Традиційно про Китай згадують як країну-виробника дешевої продукції з низькою якістю, але китайські компанії почали запроваджувати власні бізнес-моделі, що дає можливість країні зробити значний стрибок уперед в сфері інновацій. Для прикладу, індійська компанія «Tata» завдяки оптимізації виробництва випустила на внутрішньому ринку автомобіль за 2 500 дол. і планує модернізувати продукт для експорту. Автомобілі такого цінового сегменту можуть змінити величезну галузь автомобілебудування. Вдалий приклад змін у бізнес-моделі – це рішення компанії «Google», згідно якого кожен працівник має можливість 20% робочого часу присвячувати не поточним проектам. Таким чином, компанія отримує багато ініціатив (так, наприклад, з'явилася пошта Gmail). Компанія Procter&Gamble останнім часом змінила свій підхід до створення ідей і нових продуктів. Компанія запрошує до співробітництва університети, постачальників та інноваторів з ринку. Їм пропонується частка доходу, і це призвело до того, що частка ідей, які прийшли ззовні, зросла з 20% до 50%.

Аналіз сфер упровадження інновацій у прибалтійських країнах показує, що частка інновацій у бізнес-моделях поки що незначна у Литві (5%), Латвії (3%), дещо вища у більш розвиненої в інноваційній сфері Естонії (11%), рис. 2-4. Більше ж половини крупних підприємств Естонії (64%) інвестують грошові кошти у впровадження нових продуктів та послуг. У Литві для крупних суб'єктів господарювання цей показник складає 56%, у Латвії – 47%. Крупні компанії Латвії активніше інвестують у розвиток та навчання своїх співробітників, що підтвердили майже 60% їх керівників. Також близько 20% представників крупних підприємств Литви, 16% латвійських підприємств та 15% естонських визнали, що зараз активно працюють над зміною своїх бізнес-моделей діяльності, щоб краще пристосуватися до висококонкурентних умов на ринку [29].

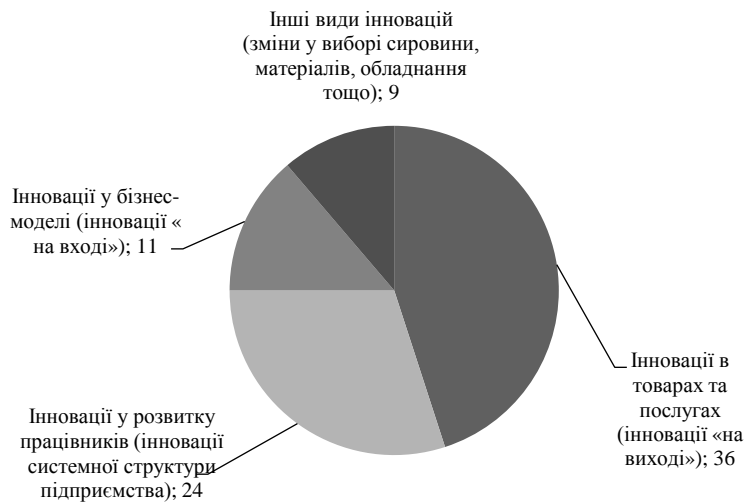

Рис. 2 – Розподіл інновацій за сферами впровадження в Естонії, %

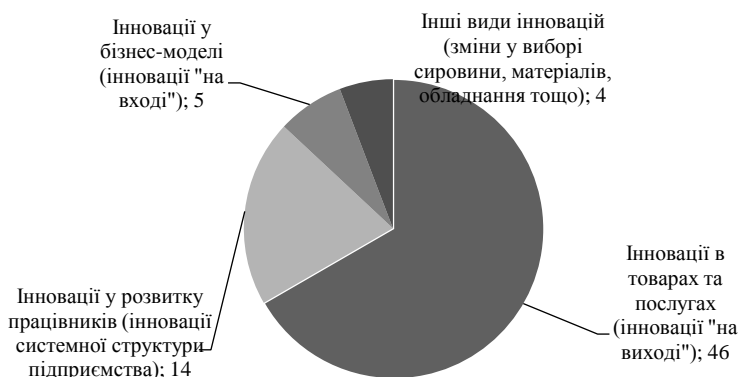

Рис. 3 – Розподіл інновацій за сферами впровадження в Литві, %

Рис. 4 – Розподіл інновацій за сферами впровадження в Латвії, %

Порівнюючи вказані країни за рівнем глобальної конкурентоспроможності, можна зробити висновок, що безумовним лідером серед них виступає Естонія, яка за результатами 2017-2018 рр. посіла 29 місце серед 137 країн, що аналізувалися за цей період (таблиця 1).

Таблиця 1 – Місце країн за рейтингом глобальної конкурентоспроможності [8]

Країна	Місце	Бали (від 1 до 7)
Естонія	29	4,85
Литва	41	4,58
Латвія	54	4,40
Казахстан	57	4,35
Україна	81	4,11

Індекс глобальної конкурентоспроможності поєднує оцінювання за 12 контрольними показниками («Інституції», «Інфраструктура», «Макроекономічне середовище», «Охорона здоров'я та початкова освіта», «Вища освіта і професійна підготовка», «Ефективність ринку товарів», «Ефективність ринку праці», «Розвиток фінансового ринку», «Технологічна готовність», «Розмір ринку», «Відповідність бізнесу сучасним вимогам» та «Інновації»).

Порівняно з минулим періодом Україна покращила свої позиції на 4 пункти (у 2016-2017 рр. індекс становив 85), однак позиції у 4 із 12 показників погіршилися.

Розглянемо профілі країн за основними субіндексами за 2017-2018 рр. (таблиця 2).

Таблиця 2 – Індекс глобальної конкурентоспроможності країн за 2017-2018 рр.

Субіндекси / Країна (бали)	Естонія	Литва	Латвія	Казахстан	Україна
Основні вимоги	5,7	5,1	5,0	4,6	4,2
Інституції	5,0	4,1	3,8	4,0	3,2
Інфраструктура	5,1	4,7	4,4	4,2	3,9
Макроекономічне середовище	6,1	5,6	5,8	4,2	3,5
Охорона здоров'я та початкова освіта	6,4	6,2	6,1	5,9	6,0
Підсилювачі продуктивності	4,9	4,6	4,4	4,3	4,1
Вища освіта і професійна підготовка	5,5	5,2	5,0	4,6	5,1
Ефективність ринку товарів	5,1	4,6	4,4	4,3	4,0
Ефективність ринку праці	5,0	4,3	4,5	4,6	4,0
Розвиток фінансового ринку	4,9	4,1	4,1	3,3	3,1
Технологічна готовність	5,9	5,6	5,3	4,6	3,8
Розмір ринку	3,1	3,6	3,2	4,5	4,5
Інновації та фактори вдосконалення	4,2	4,0	3,6	3,4	3,5
Відповідність бізнесу сучасним вимогам	4,4	4,4	4,1	3,6	3,7
Інновації	4,0	3,7	3,2	3,2	3,4

За першим субіндексом «Основні вимоги» Україна займає найнижчу позицію серед країн, хоча індекс «Охорони здоров'я та

початкової освіти» на 0,1 є вищим, ніж у Казахстані. За другим субіндексом «Підсилювачі продуктивності» позиції України є також нижчі, ніж у решти країн. Індекс «Вища освіта і професійна підготовка» перевищує на 0,5 відповідний індекс у Казахстані. За індексом «Розмір ринку» Україна та Казахстан займають кращі позиції серед аналізованих країн. За третім субіндексом «Інновації та фактори вдосконалення» Україна займає середню позицію між Латвією і Казахстаном. Індекс «Відповідність бізнесу сучасним вимогам» в Україні на 0,1 перевищує відповідний індекс у Казахстані. За індексом «Інновації» позиції України є на 0,2 вищими, ніж індекс у Латвії та Казахстані. Позиції Естонії та Литви за всіма субіндексами є найкращими, що підтверджує значний розрив між ними та іншими аналізованими країнами.

Серед основних проблем, які перешкоджають розвиткові бізнесу в Україні, виділяють:

- 1) інфляцію;
- 2) корупцію;
- 3) політичну нестабільність.

Зважаючи на досвід країн Прибалтики, Казахстану у сфері впровадження інноваційних рішень Україні доцільно:

- 1) розробити конкретний план дій у рамках національної концепції інноваційного розвитку;

- 1) розробити систему мотивації для національних та іноземних інвесторів;

- 2) забезпечити подальше створення при університетах бізнес-інкубаторів, наукових центрів або центрів компетенцій, що дасть додаткові можливості до створення інноваційних продуктів;

- 3) переорієнтувати вільні економічні зони та території пріоритетного розвитку на «точки впровадження інновацій» в економіці країни взагалі;

- 4) переймати досвід розвинених країн світу щодо впровадження інновацій у бізнес-моделі ведення діяльності, що дає можливості до істотного підвищення прибутковості підприємницьких ініціатив;

- 5) лібералізувати контроль реалізації стартапів на території країни зі зменшенням податкового тиску та законодавчого навантаження ініціатив у сфері інноваційних розробок.

Звісно, навіть найкраще законодавче забезпечення розвитку інновацій не сприятиме комерціалізації нових продуктів та технологій, якщо не буде налагоджена податкова система, що сприятиме діяльності інноваційно спрямованих суб'єктів господарювання. Саме інноваційний шлях розвитку дасть можливість Україні вийти зі стану

сировинної країни до країни, яка зможе експортувати готові продукти або технології.

Список літератури

1. Васіна А.Ю. Інституційне забезпечення структурування національної економіки в орієнтації на інноваційно-технологічний прорив / А.Ю. Васіна // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 21. – С. 24.-31.
2. Ковпак Е.О. Інноваційний розвиток України в контексті міжнародного досвіду / Е.О. Ковпак, О.С.Тітомир // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна». – 2015. – № 89. – С. 68-74.
3. Кубатко О.В. Інноваційний розвиток підприємств в умовах економічної нестабільності / О.В. Кубатко, Ю.О. Омеляненко // Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 2. – С. 54-60.
4. Тарасюк М.В. Сучасний стан реалізації інноваційної політики України та її фінансове забезпечення / М.В. Тарасюк, О.В. Мальярчук // Економіка та держава. – 2017. – № 1. – С. 19-24.
5. Syhyda L.O. Current state and prospects for the development of innovative activity of industrial enterprises in Ukraine and the world / L.O. Syhyda, L.Yu. Saher, I. Gryshova // Illiashenko, S.M., Strielkowski, W. (eds.). Innovative Management: theoretical, methodical and applied grounds. 1st edition, Prague Institute for Qualification Enhancement: Prague. – P. 83-96.
6. Страдіня С.А. Инновационное развитие Латвии: анализ проблем и направлений формирования национальной инновационной политики / С.А. Страдіня // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 3. – С. 160-171.
7. Шостак Л.В. Інноваційні моделі розвитку країн світу / Л.В. Шостак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/18794/1/68-328-332.pdf>.
8. Естонію визнали найбільш «західною» з пострадянських країн, Україна – шоста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.euointegration.com.ua/news/2018/05/7/7081347/>.
9. The Global Competitiveness Report 2017–2018 <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>.
10. Рейтинг стран ЕС по уровню развития технологий: Эстония вошла в топ-10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://rus.postimees.ee/4033791/rejting-stran-es-po-urovnyu-razvitiya-tehnologiy-estoniya-voshla-v-top-10>.

11. Половина предприятий Эстонии – инновационные [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rup.ee/rus/novosti/ekonomika-i-biznes/polovina-predpriatii-estonii-innovatcionnye>.

12. Елкина В. Эффект Skype: как Эстония стала самой цифровой страной в мире [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://rb.ru/story/effekt-skype/>.

13. e-Estonia, або цифровой лидер Европы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.dw.com/uk/e-estonia-або-цифровой-лидер-европи/a-40747478>.

14. Бабкин С. Почему Эстония – это страна будущего [Электронный ресурс] / С. Бабкин. – Режим доступа : <http://www.lookatme.ru/mag/live/inspiration-lists/209095-innovative-estonia>.

15. Как Литва стала центром криптовалютных инноваций [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ff.ru/1662/kak-litva-stala-centrom-kriptovalyutnyh-innovaciy>.

16. В Литве зарегистрирован 43%-ный рост числа стартапов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://offshoreview.eu/2018/02/11/v-litve-zaregistrirovan-43-nyiy-rost-chisla-startapov/>.

17. Официальный сайт Startup.lt [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://startup.lt/akseleratoriaus-dalyviai/>.

18. Литва привлекательная для иностранных инвестиций [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.bizbon.com/ru/novosti/litva-privlekatelnaya-dlya-inostrannyh-investitsij/>.

19. Почему стартапу стоит обратить внимание на Литву и как туда перебраться [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://vc.ru/life/30370-pochemu-startapu-stoit-obratit-vnimanie-na-litvu-i-kak-tuda-perebratsya>.

20. Павук О. СЭЗ из Латвии и Литвы попали в список лучших свободных зон мира [Электронный ресурс] / О. Павук. – Режим доступа : http://www.baltic-course.com/rus/good_for_business/?doc=134211.

21. Цауркубуле Ж.Л. Инвестиционный климат Латвии: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] / Ж.Л. Цауркубуле. – Режим доступа : http://www.tisbi.ru/assets/science/vestnik4_2015/18.pdf.

22. Гаценко А. Как распорядились независимостью страны бывшего СССР [Электронный ресурс] / А. Гаценко, Н. Мичковская. – Режим доступа : <https://kp.ua/economics/584380-kak-rasporiadylsnezavysymostui-strany-byvsheho-sssr>.

23. Бугубаева Р.О. Инновационная активность предприятия – важный индикатор инновационного развития Казахстана [Электронный ресурс] / Р.О. Бугубаева, Э.Б. Бекежанов. – Режим доступа : <https://econpapers.repec.org/article/scn032413/15811701.htm>.

24. Стартап-акселераторы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://inventure.com.ua/analytics/articles/chto_takoe_startap_akselerator_i_gde_ego_najti.

25. Startup Ranking [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.startupranking.com/countries>.

26. Гройсман: Фонд підтримки стартапів буде створено у 2018 році [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ua.censor.net.ua/news/453663/groyisman_fond_pidtrymky_startapiv_bude_stvoreno_u_2018_rotsi.

27. Витяги з Реєстру індустріальних (промислових парків) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=fe6ba4bd-355d-48b1-9979-211b399b1987&title=VitiagiZRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>.

28. Спеціальні економічні зони: панацея для України чи не виправдана загроза? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forumkyiv.org/uk/analytics/specialni-ekonomichni-zoni:-panaseya-dlya-ukrayini-chi-nevipravdana-zagroza>.

29. Крупные предприятия Эстонии инвестируют в инновации, Латвии – в работников [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.baltic-course.com/rus/_analytics/?doc=125311.

Летуновська Н.Є. Оцінювання інноваційної активності країн Прибалтики, Казахстану та України на основі показників та рейтингів / Н.Є. Летуновська, О.Г. Шевлюга // Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія / за ред. к.е.н., доцента Ілляшенко Н.С. - Суми : Триторія, 2018. - С. 60-73.